

სტარტაპებისა და ინოვაციური მენარმეობის განვითარების პერსპექტივები საქართველოში

ნატო გეგენავა

სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი

მერი ჯანჯღავა

სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

ეროვნული ეკონომიკის სუბიექტია სახელმწიფო, მენარმეობისა კი, თავად მენარმე. სახელმწიფო მენარმეთა საქმიანობას არეგულირებს მთელი ეკონომიკის მასშტაბით, მენარმე კი ეკონომიკური რესურსების ორგანიზებას ახდენს ფირმის ფარგლებში. მცირე და საშუალო მენარმეობა საქართველოში ობიექტურად არსებობს და ვითარდება, როგორც თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკის შედარებით დამოუკიდებელი სექტორი, ასრულებს მნიშვნელოვან სოციალურ-ეკონომიკურ როლს, უზრუნველყოფს სოციალურ და პოლიტიკურ სტაბილურობას, არბილებს სტრუქტურულ ცვლილებათა შედეგებს. ეროვნული ანგარიშთა სისტემის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ეკონომიკურ მაჩვენებელს წარმოადგენს მთლიანი შიდა პროდუქტი. სტარტაპი არის დროებითი ორგანიზაცია, რომელიც ეძებს მაღალი მოგების პოტენციალის მქონე ბიზნეს მოდელს და აქვს ექსპონენტური ზრდის პოტენციალი. ინოვაციების გარეშე შეუძლებელია სამენარმეო სექტორის არსებობა.

საკვანძო სიტყვები: ეროვნული ეკონომიკა, მენარმეობა, მენარმე, საბაზრო ეკონომიკა, მთლიანი შიდა პროდუქტი-მშპ, სტარტაპი, ინოვაცია.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF STARTUPS AND INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP IN GEORGIA

Nato Gegenava

Associate Professor of GTU

Tamar Abuashvili

PhD student of GTU

RESUME

The subject of the national economy is the state, and the entrepreneur himself is the subject of entrepreneurship. The state regulates the activities of entrepreneurs throughout the economy, while the entrepreneur organizes economic resources within the firm. Small and medium enterprises exist objectively in Georgia and develop as a relatively independent sector of the modern market economy, play an important socio-economic role, provide social and political stability, mitigate the effects of structural changes. One of the most important economic indicators of the national reporting system is

the gross domestic product, which reflects the market value of the final product and service produced within the country for a certain period of time. A startup is a temporary organization looking for a business model with high profit potential and has exponential growth potential. Without innovation it is impossible to have an entrepreneurial sector.

Keywords: National Economy, Entrepreneurship, Entrepreneur, Market economy, Gross Domestic Product – GDP, Startup, Innovation.

* * * *

მენარმეობის როლი ეკონომიკაში მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც ის: ქმნის სამუშაო ადგილებს; ქმნის ახალ ნაწარმს; აკმაყოფილებს უფრო დიდი ორგანიზაციების მოთხოვნილებებს; ეკონომიკაში შეაქვს ფულის მნიშვნელოვანი მასა; გვთავაზობს საქონლისა და მომსახურების განსაკუთრებულ სახეობებს და სხვა. [1]

„მენარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, „სამენარმეო საქმიანობად მიიჩნევა მართლზომიერი და არაერთჯერადი საქმიანობა, რომელიც ხორციელდება მოგების მიზნით, დამოუკიდებლად და ორგანიზებულად“. [2]

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი (მშპ) დინამიურად იზრდებოდა 2011 წლამდე, რაც განპირობებული იყო ბიზნეს გარემოსადმი სახელმწიფოს მხარდაჭერი პოლიტიკით. 2011 წლის შემდეგ, როდესაც ქვეყნის მშპ-ის ზრდის ყველაზე დიდ მაჩვენებელს - 7.2%-ს მიაღწია, მისი დინამიკა დაღმავლობისკენ წამოვიდა: 2012 წელს ზრდამ 6.4%-მდე დაიწია, კიდევ უფრო ნაკლები ზრდის მაჩვენებელი დაფიქსირდა 2013 წელს - 3.4%, 2014 წელს რეალური მშპ 4.6% იყო, 2015-ში - 2.9%, ხოლო 2016-ში - 2.8%. 2017 წელს მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდამ 4.8%-ს მიაღწია, მშპ დეფლაციური 6.1%-ით გაიზარდა, ნომინალურმა მშპ-მ კი 37,846.6 მლნ ლარი შეადგინა. [3]

რაც შეეხება სტარტაპების განვითარებას საქართველოში, აღსანიშნავია, რომ 2014 წლის ივნისში, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრომ, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან ერთად, დაიწყო ახალი სახელმწიფო პროგრამა „ანარმეო საქართველოში“. პროგრამის მიზანია, საქართველოში სამენარმეო კულტურის განვითარება, ახალი საწარმო-

ების ჩამოყალიბების სტიმულირებით და არსებული საწარმოების გაფართოების ხელშეწყობით.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს მიერ დაარსებული სამი სააგენტო - სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო, სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო და საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო, ასევე არიან ჩართულები „ანარმოე საქართველოს“ პროგრამაში და სთავაზობენ ფინანსურ დახმარებას შესაბამის კომპანიებს. სააგენტო პასუხისმგებელია ა) ბიზნესის მხარდაჭერაზე, ბ) ექსპორტის ხელშეწყობასა და გ) საქართველოს სხვადასხვა ეკონომიკურ სექტორებში ინვესტიციების მოზიდვაზე:

მართალია, პროგრამის ფარგლებში შექმნილი მშპ-ის წილი, ქვეყნის მთლიან მაჩვენებელთან შედარებით, მცირეა, მაგრამ მთლიანობაში, ის მზარდია. უნდა ითქვას, რომ ეს ზრდა მხოლოდ პროექტის ფარგლებში გაცემული სუბსიდირების შედეგი არ არის. როგორც რეგრესიული ანალიზი გვიჩვენებს, მშპ-ის შექმნა დამოკიდებულია სხვადასხვა ფაქტორზე და განყენებულად, მხოლოდ სუბსიდია ვერ იმოქმედებს მნიშვნელოვნად ეკონომიკაზე, თუ სხვა ეკონომიკურ მაჩვენებლებსაც არ შეაქვთ გარკვეული წვლილი სოციალური კეთილდღეობის ზრდაში.

პროგრამის ფარგლებში მნიშვნელოვანი საკითხებია: პროფესიული განვითარება, განვითარების პერსპექტივები, კონკურენტუნარიანობა, ექსპორტი. [3]

მიკრო და მცირე მენარმეობის ხელშეწყობის კომპონენტი გულისხმობს საქართველოს რეგიონებში მიკრო და მცირე მენარმეობის ნახალისებას ფინანსური და ტექნიკური მხარდაჭერის გზით. აღნიშნული კომპონენტი გამიზნულია როგორც ახალი ბიზნესის წამოწყებისთვის, ასევე არსებულის გაფართოება/ გადართობისთვის. [4]

2020 წლიდან USAID-ის მხარდაჭერით, სააგენტომ „ანარმოე საქართველოში“ ინვესტიციების მოზიდვის გეოგრაფიულ არეალის გაზრდის მიზნით უცხოური ინვესტიციების საკონსულტაციო ფირმასთან - OCO Global თანამშრომლობა დაიწყო.

პარტნიორობა ხელს შეუწყობს USAID-ის ახალი სტრატეგიის განხორციელების დაჩქარებას, რომელიც გულისხმობს კერძო სექტორის გაძლიერებას, რათა შეიქმნას მაღალანაზღაურებადი დასაქმების შესაძლებლობები და განვითარდეს ეკონომიკა.

„ანარმოე საქართველოში“ და ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელებით შექმნილ ეკონომიკურ გამოწვევებთან გასამკლავებლად სააგენტოს „ანარმოე საქართველოში“ პროგრამებში ცვლილებები განხორციელდა. პროგრამა გულისხმობს 2020 წლის 1 მარტის მდგომარეობით მენარმე სუბიექტის სესხის ძირის ნაშთზე მომდევნო 12 თვის მანძილზე დარიცხული საპროცენტო სარგებლის ჯამური ოდენობის სუბსიდირებას, ამ სესხზე 1 მარტის მდგომარეობით არსებული საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით.

სააგენტოს „ანარმოე საქართველოში“ 2021 წლის პროგრამების შედეგები შემდეგია: სააგენტოს „ანარმოე საქართველოში“ ხელშეწყობით ბიზნესის განვითარების მიმართულებით განხორციელდა არაერთი წარმატებული პროგრამა და აქტივობა.

2021 წლის აგვისტოს მდგომარეობით სააგენტოს მხარდაჭერით შეიქმნა ან გაფართოვდა 494 საწარმო, 152 სასტუმრო და 6 ტურისტული სერვისის მიმწოდებელი ობიექტი. აღნიშნული პროექტების ფარგლებში განხორციელდა 1.8 მილიარდ ლარზე მეტი ინვესტიცია და სულ შეიქმნა 24 205 სამუშაო ადგილი. ამასთან, მნიშვნელოვანია, რომ 2020 წელს ამოქმედდა საკრედიტო-საგარანტიო მექანიზმი, რომლის ფარგლებშიც უკვე დაფინანსებულია 242 პროექტი. აღნიშნული პროექტები შექმნიან 4 418 სამუშაო ადგილს. ასევე, უნდა აღინიშნოს, რომ განხორციელებული პროექტებიდან უმეტესი კომპანია ადგილობრივი წარმოების გარდა, ექსპორტზე არის ორიენტირებული.

მნიშვნელოვანია, რომ კიდევ უფრო მეტი სექტორის მოცვის და ეკონომიკის ზრდის მიზნით, 2021 წლის 1 სექტემბრიდან სააგენტოს დამატება სხვადასხვა პროგრამები, რომლებიც კიდევ უფრო მეტად გახდა მცირე და საშუალო ბიზნესზე ორიენტირებული: ბიზნეს უნივერსალი, ბიზნეს ექსპორტი, აგრო და ეკო-ტურიზმის განვითარება. [4]

სახელმწიფო პროგრამა „ანარმოე საქართველოში“ ინდუსტრიული ნაწილის ბიუჯეტი განისაზღვრა 16 მილიონი ლარით, ამავე პროგრამის სოფლის მეურნეობის ნაწილზე კი, რომელსაც კომპეტენციებიდან გამომდინარე ახორციელებს სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო, მოხდა 30 მილიონი ლარის გამოყოფა. [5]

2018 წლის ჭრილში, იანვრიდან-ოქტომბრის ჩათვლით სახელმწიფო პროგრამის „ანარმოე საქართველოში“ ინდუსტრიული ნაწილის ინდუსტრიული მიმართულების ფარგლებში, „ანარმოე საქართველოში“-ს მიერ მხარდაჭერილია 56 პროექტი, თანადაფინანსების სახით გაცემული თანხა კი შეადგენს - 1,257,500 მლნ ლარს. [6]

მოქმედებს შესაბამისი პროგრამები, რომლებიც ახორციელებენ და ნერგავენ სიახლეებს: ინდუსტრიული მიმართულება, საკრედიტო-საგარანტიო მექანიზმი, ტურისტული სერვისების ინდუსტრია, მიკრო და მცირე ბიზნესის ხელშეწყობის პროგრამა, ბალნეოლოგიური კურორტების ინდუსტრია. [4]

დასკვნა

ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე ქვეყნის მთლიან შიდა პროდუქტში, ყველაზე დიდი წილი ვაჭრობის და მრეწველობის სექტორს ეკუთვნის, სახელმწიფო ქონების ეროვნული სააგენტო, სოფ-

ლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტო და საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო, ასევე არიან ჩართულები „ანარმოე საქართველოს“ პროგრამაში და სთავაზობენ ფინანსურ დახმარებას შესაბამის კომპანიებს. შექმნილია მიმართულებები, რომელთა მიზანია ქართული საწარმოების პოტენციალის და ქართული პროდუქტის ხარისხიანობის ამაღლება. არსებობს გარემო-

ებები, რომლებიც მოითხოვენ მეტ დახვეწას, რათა საქართველომ საერთაშორისო სტანდარტებთან მიმართებაში შესაბამის ზღვრულს მიაღწიოს. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს რეგიონული ეკონომიკის განვითარებას, ასევე უპირობოდ აუცილებელია კომპანიების წარმატებისთვის მათი შესაბამისი კვალიფიკაციის ხელმძღვანელებით უზრუნველყოფა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. შორენა ხუბუნაია, მენარმეობა, თბილისი, 2015 წელი.
2. საქართველოს კანონი მენარმეთა შესახებ, <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/28408?publication=63> (უკანასკნელად გადამოწმებულია 11.10.2021)
3. პროგრამის „ანარმოე საქართველოში“ ინდუსტრიული ნაწილის, ტექნიკური მხარდაჭერის და ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის კომპონენტების შედეგების შეფასება, <http://www.enterprisegeorgia.gov.ge/uploads/files/publications/5c6bebc46258e-BDO-GEO.pdf> (უკანასკნელად გადამოწმებულია 11.10.2021)
4. სსიპ „ანარმოე საქართველოში“ სააგენტოს ვებ-გვერდი, <http://www.enterprisegeorgia.gov.ge> (უკანასკნელად გადამოწმებულია 11.10.2021)
5. <https://bpi.ge/ra-unda-icodnen-mewarmeebma-sakhelmwifo-program-is-awarmoe-saqartveloshi-shesakheb/> (უკანასკნელად გადამოწმებულია 11.10.2021)
6. <https://commerciant.ge/ge/post/2019-wels-awarmoe-saqartveloshi-proeqtebis-dafinansebaze-djamshi-29-milioni-laris-investicias-ganaxorcielebs> (უკანასკნელად გადამოწმებულია 11.10.2021)